

6 paskaita

Būdvardžiai. Bendra apžvalga

Skaitiniai: ištraukos iš Snorio Sturlusono „Edos“

Būdvardžiai senojoje norvegų-islandų kalboje kaitomi giminėmis, linksniais, daugelis jų – taip pat ir laipsniais. Nelyginamojo ir aukščiausiojo laipsnio formos galėjo būti stipriosios (nežymimosios) ir silpnosios (žymimosios), o aukštesniojo – tik silpnosios.

***

Stipriosios būdvardžių formos

Dabar apžvelgsime dažniausiai pasitaikančias būdvardžių galūnes.

	Vienaskaita			Daugiskaita		
	Vyr. g.	Mot. g.	Niekatr. g.	Vyr. g.	Mot. g.	Niekatr. g.
Nom	-r	-	-t	-ir	-ar	-
Gen	-s	-rar	-s	-ra	-ra	-ra
Dat	-um	-ri	-u	-um	-um	-um
Acc	-an	-a	-t	-a	-ar	-

6.1 lentelė. Stipriųjų būdvardžių formų galūnės

Palyginkite šią lentelę su dažniausių daiktavardžių galūnių lentele. Kuriose formose daiktavardžiai ir būdvardžiai gali turėti tokias pačias galūnes? Kuriose formose daiktavardžių ir būdvardžių galūnės skiriasi? Ypač atkreipkite dėmesį į tai, kuriose formose vartojama galūnė –um.

Dabar pažiūrėkime, kaip linksniuojamas būdvardis *hvítr* 'baltas'.

	Vienaskaita			Daugiskaita		
	Vyr. g.	Mot. g.	Niekatr. g.	Vyr. g.	Mot. g.	Niekatr. g.
Nom	hvítr	hvít	hvítt	hvítir	hvítar	hvít
Gen	hvíts	hvítar	hvíts	hvíttra	hvíttra	hvíttra
Dat	hvítum	hvíttri	hvítu	hvítum	hvítum	hvítum
Acc	hvítan	hvíta	hvítt	hvíta	hvítar	hvít

6.2 lentelė. Būdvardžio *hvítr* 'baltas' stipriųjų formų linksniavimas.

Aukščiausiojo laipsnio priesaga yra –ast– (arba, kai kurių būdvardžių, –st–), o linksnių galūnės – tokios pačios kaip ir nelyginamojo. Priesagos balsis / a / kai kuriose formose dėl umliauto būna pavirtęs j / u /. Taigi būdvardis *hvítastr* 'balčiausias' aukščiausiam laipsnyje kaitomas taip:

	Vienaskaita			Daugiskaita		
	Vyr. g.	Mot. g.	Niekatr. g.	Vyr. g.	Mot. g.	Niekatr. g.
Nom	hvítastr	hvítust	hvítast	hvítastir	hvítastar	hvítust
Gen	hvítasts	hvítastar	hvítasts	hvítastra	hvítastra	hvítastra
Dat	hvítustum	hvítastri	hvítustu	hvítustum	hvítustum	hvítustum
Acc	hvítastan	hvítasta	hvítast	hvítasta	hvítastar	hvítust

6.3 lentelė. Būdvardžio *hvítastr* 'balčiausias' stipriųjų formų linksniavimas.

Aukščiausiasis būdvardžio laipsnis gali būti vartojamas ne tik lyginant žmogų, daiktą ar reiškinių su kitais žmonėmis, daiktais ar reiškiniais, bet ir tiesiog įvardijant ryškiai pasireiškiančią, išskirtinę savybę. Pavyzdžiui, sakinys *Var Þórólfr manna vænstr ok gerviligastr* į lietuvių kalbą gali būti verčiamas *Torolvas buvo labai išvaizdus ir šaunus vyras* (o pažodžiui: „vyrų išvaizdžiausias ir šauniasias“).

Kai kurie būdvardžiai laipsniuojami netaisyklingai. Vienų būdvardžių aukštesniajame ir aukščiausiajame laipsnyje supriešakėja šaknies balsis (t. y., pasireiškia palatalinis umliautas), pavyzdžiui:

ungr (jaunas) – *yngr* – *yngr*,
stórr (didelis, smarkus) – *stórri* – *stórstr*,
fagr (gražus) – *fegri* – *fegrstr*.

Laipsniuojant kitus būdvardžius pasireiškia supletyvizmas, t. y., skirtinguose laipsniuose vartojamas vis kitoks kamienas, pavyzdžiui:

mikill (didelis, niekatr. g. *mikit*) – *meiri* – *mestr*,
lítill (mažas, niekatr. g. *lítit*) – *minni* – *minstr*,
gamall (senas) – *ellri* – *elztr*,
góðr (geras) – *betri* – *beztr*.

Yra ir tokių būdvardžių, kurie nelyginamojo laipsnio neturi, tik aukštesnį ir aukščiausią, pavyzdžiui:

óðri (aukštesnis) – *óztr* (aukščiausias),
efri (vėlesnis) – *efstr* (vėliausias).

Tam tikrais atvejais vyksta priebalsių asimiliacijos. Jeigu būdvardžio kamienas baigiasi –l, –n arba –s, tai galūnės –r visiškai asimiliuojasi su šiuo kamieno balsiu, pavyzdžiui:

gamal- (kamienas) + *r* (galūnė) > *gamall* (senas),
kristin- (kamienas) + *r* (galūnė) > *kristinn* (krikščioniškas),
laus- (kamienas) + *r* (galūnė) > *lauss* (laisvas).

Jeigu būdvardžio kamienas baigiasi –ð arba –d, tai niekatrojoje giminėje šis priebalsis visiškai asimiliuojasi su priesagos –t, pavyzdžiui:

góð- (kamienas) + *t* (niekatrosios giminės priesaga) > *gott* (geras),
harð- (kamienas) + *t* (niekatrosios giminės priesaga) > *hart* (sunkus, kietas, drąsus, nepaklusnus),
sað- (kamienas) + *t* (niekatrosios giminės priesaga) > *satt* (teisingas).¹

Jeigu būdvardis turi darybinę priesagą –inn vyriškojoje giminėje, tai niekatrojoje giminėje atitinkama priesaga bus –it, pavyzdžiui:

kristinn – *kristit* (krikščioniškas),
hlýðinn – *hlýðit* (paklusnus).

Prie daugelio būdvardžių galima pridėti neigiamąjį priešdėlį ó- ir padaryti priešingos, neigiamos reikšmės būdvardį, pavyzdžiui:

---

¹ Prisiminkite, ką mokėmės apie disimiliaciją / n:r / > / ðr / ir gretutines formas *saðr* bei *sannr*.

nýtr (naudingas, tinkamas) – *ónýtr* (nenaudingas, netinkamas),
byggðr (apgyvendintas) – *óbyggðr* (neapgyvendintas, negyvenamas),
hlýðinn (paklusnus) – *óhlýðinn* (nepaklusnus),
jafn (lygus, vienodas) – *ójafn* (nelygus, nevienodas),
hreinn (tyras, švarus, grynas) – *óhreinn* (netyras, nešvarus, negrynas).

Užduotys

- Perskaitykite ir išverskite į lietuvių kalbą šiuos sakinius, ypač atkreipdami dėmesį į paryškintus būdvardžius. Nustatykite kiekvieno būdvardžio laipsnį (nelyginamasis ar aukščiausiasis; aukštesniojo laipsnio būdvardžių šiuose sakiniuose nėra), giminę, skaičių ir linksnį. Nustatyti, kuri forma stiprioji, o kuri – silpnoji kol kas nereikia, nes čia aptarinėjame tik stipriąsias formas (vadinasi, silpnųjų šiuose pavyzdžiuose nėra).

„Íslendingabók“, Ari Þorgilsson:

En hann varð við þat **reiðr** mjök [...]

[Hjalti] hafði áðr **sekr** orðit fjörbaugsmaðr [...]

[Þorgeirr] var enn þá **heiðinn**.

[...] honum þótti þá komit hag manna í **ónýtt** efni, ef menn skyldi eigi hafa allir lög ein á landi hér [...]

Þat mun verða **satt**, er vér slítum í sundr lögín, at vér munum slíta ok friðinn.

Þá var þat mælt í lögum, at allir menn skyldi **kristnir** vera ok skírn taka [...]

„Heimskringla (Ynglinga saga)“, Snorri Sturluson (?):

[...] ganga hof **stór** or útsjánum inn í jörðina.

Er þat **kunnigt**, at haf gengr frá Nqrvasundum ok alt út til Jórsalalands.

Af hafinu gengr **langr** hafsbotn til landnorðrs, er heitir Svartahaf [...]

Inn nyrðri hlutr Svíþjóðar liggr **óbyggðr** af frosti ok kulda, svá sem inn syðri hlutr Blálands er **auðr** af sólar bruna.

[...] þar eru margskonar **undarligar** þjóðir, þar eru ok dýr ok drekar furðuliga **stórir**.

[...] þar var blótstaðr **mikill**.

Þat var þar siðr, at tólf hofgoðar váru **óztir** [...]

Óðinn var hermaðr **mikill** ok mjök **víðfóru**ll ok eignaðisk mǫrg ríki.

Hann var svá **sigrsæll**, att í hverri orrostu fekk hann gagn [...]

[Hǫnir] var **mikill** maðr ok inn vænsti.

Með honum sendu Æsir þann er Mímir hét, hann var inn vitrasti maður; en Vanir fengu þar í mót þann er **spakastr** var í þeirra flokki, sá hét Kvásir.

„Heimskringla (Haralds saga hárfagra)“, Snorri Sturluson (?):

[...] hon var at fóstri á Valdresi með **rikum** bóanda [...]

[...] hon var **allfríð** mæð ok heldr **stórlát**.

[...] Haraldr er konungr svá **rikr**, at henni er fullræði í [...]

[...] at gerask **eigin** kona hans [...]

Sendimenn [...] segja honum þessi orð meyjarinnar ok telja, at hon er **furðudjörp** ok **óvittr**, segja þat **makligt**, at konungr sendi lið **mikit** eptir henni við ósómd.

Haraldr konungr [...] bað hana hafa **mikla** þökk fyrir orð sín.

Guthormr hertogi [...] lét þat vera **konungligt** verk at efna orð sín.

Þá var ok **mikil** ferð til Hjaltlands [...]

[...] hann hafði hár bæði **mikit** ok **fagrt**.

„Heimskringla (Ólafs saga ins helga)“, Snorri Sturluson (?):

Síðan er Ólafr konungr var kominn í Garðaríki, hafði hann **stórar** áhyggjur og hugsaði, hvert ráð hann skyldi upp taka.

[...] var þat fólk **heiðit** í því landi.

Konungr hafði þat enn í ráðagörð sinni, at leggja niðr konungstign ok fara út í heim til Jórsala eða í aðra **helga** staði og ganga undir reglu.

[...] þá minntisk hann þess at ina fyrstu tíu vetr konungdóms hans váru honum allir hlutir **hagfeldir** ok **farsælligir**, en síðan váru honum öll ráð sín **þungróð** ok **torsótt**, en **gagnstaðligar** allar hamingjuraunirnar.

Nú efaði hann um fyrir þá sök, hvárt þat myndi vera **vitrligt** ráð at treysta svá mjök hamingjuna at fara með **lítinn** styrk í hendr fjandmönnum sínum [...]

[...] honum sýndusk mein **auðsýn** á því, sem hann taldi fyrir sér.

Hann sá mann standa fyrir rekkjunni, **mikinn** og **vegligan** og hafði klæðnað **dýrligan**.

Ertu mjök **hugsjúkr** um ráða-ætlan þína, hvert ráð þú skalt upp taka?

[...] sú ætlan, at vera hér og þiggja ríki af **útlendum** konungum og þér **ókunnum**.

Þat er konungs frami at sigrask á óvinum sínum, en **vegligr** dauði, at falla í orustu með liði sínu.

En þaðan í frá herði hann huginn og einstrengdi þá ætlan fyrir sér, at fara aptr til Nóregs, svá sem hann hafði áður verit **fúsastr** til ok hann fann at allir hans menn vildu helzt vera láta.

[...] landit myndi vera **auðsótt**, er **hofðingjalaust** var [...]

„Heimskringla (Magnúss saga Erlingssonar)“, Snorri Sturluson (?):

Herra! Þat þykki mér **líkast** til sætta, at þér hafið alt þat af Noregi, sem yðr var heitit í einkamálum várum [...]

Engir Danahofðingjar munu fara vilja í Noreg ok fásk þar við **hart** fólk ok **óhlýðit**, en hafa hér áðr **gott** með yðr.

Slíkt talaði Erlingr, ok annat þessu **líkt**, ok kom svá at lyktum, at Erlingr gerðisk **handgenginn** Valdimar konungi [...]

„Edda (Gylfaginning)“, Snorri Sturluson:

Hverr er **þztr** eða **elztr** allra goða?

Ef nornir ráða þrlögum manna, þá skipta þær geysi **ójafnt**, er sumir hafa **gott** líf ok **ríkuligt**, en sumir hafa **lítit** lén eða lof, sumir **langt** líf, sumir **skammt**.

- Perskaitykite ir išverskite į lietuvių kalbą šias ištraukėles iš „Giulvio žavėjimo“ (*Gylfaginning*; Snorio Sturlusono „Eða“). Pakomentuokite paryškintas būdvardžių formas, o taip pat vardą *Hár*. Kieno tai vardas ir ką jis reiškia?

Gylfi kom til Ásgarðs (7 pusl.)

Gylfi konungr var maðr **vitr** ok **fjolkunnigr**. Hann undraðisk þat mjök, er Ásafólk var svá **kunnigt**, at allir hlutir gengu at vilja þeira. Þat hugsaði hann, hvárt þat mundi vera af eðli sjálfra þeira eða mundi því valda goðmoggn þau, er þeir blótuðu. Hann byrjaði ferð sína til Ásgarðs ok fór með leynð ok brá á sik **gamals** manns líki ok duldisk svá. En Æsir váru því vísari, at þeir hofðu spádóm, ok sá þeir ferð hans, fyrr en hann kom, ok gerðu í móti honum sjónhverfingar. Ok er hann kom inn í borgina, þá sá hann þar **háva** höll, svá at varla mátti hann sjá yfir hana. Þak hennar var lagt **gyltum** skjöldum svá sem spánþak.

[...]

Frá Óðni ok nqfnum hans (21 pusl.)

Þá mælir Gangleri: "Hverjir eru Æsir, þeir er mǫnnum er skylt at trúa á?"

Hár segir: "Tólf eru Æsir **goðkunnigir**."

Þá mælti Jafnhár: "Eigi eru Ásynjurnar óhelgari, ok eigi megu þær minna."

Þá mælti Þriði: "Óðinn er **þztr** ok **elztr** Ásanna. Hann ræðr qllum hlutum, ok svá sem qnnur goðin eru **máttug**, þá þjóna honum qll svá sem þǫrn fǫður. En Frigg er kona hans, ok veit hon þrlög manna, þótt hon segi eigi spár [...]

Frá Ása-þór (22 pusl.)

Þá mælir Gangleri: "Hver eru nqfn annarra Ásanna? Eða hvat hafask þeir at? Eða hvat hafa þeir gert til frama?"

Hár segir: "Þórr er þeira framast, sá er kallaðr er Ása-Þórr eða Öku-Þórr. Hann er **sterkastr** allra goðanna ok manna. Hann á þar ríki, er Þrúðvangar heita, en holl hans heitir Bilskirrnir. Í þeim sal eru fimm hundrað gólfa ok fjórir tigr. Þat er hús **mest**, svá at menn hafa gert [...]

Frá Baldri (23 pusl.)

[...] Annarr sonr Óðins er Baldr, ok er frá honum **gott** at segja. Hann er **beztr**, ok hann lofa allir. Hann er svá **fagr** álitum ok **bjartr**, svá at lýsir af honum, ok eitt gras er svá **hvítt**, at jafnat er til Baldrs brár. Þat er allra grasa **hvítast**, ok þar eptir mátþu markahans fegrð bæði á hár ok á líki. Hann er **vitrastr** Ásanna ok **fegrst** talaðr ok **líksamastr**, en sú náttúra fylgir honum, at engi má haldask dómr hans. Hann býr þar, sem heitir Breiðablik. Þat er á himni. Í þeim stað má ekki vera **óhreint** [...]

Frá Nirði ok Skaða (23 pusl.)

Inn þriði Áss er sá, er kallaðr er Njörðr. Hann býr á himni, þar sem heitir Nóatún. Hann ræðr fyrir gongu vinds ok stillir sjá ok eld. Á hann skal heita til sæfara ok til veiða. Hann er svá **auðigr** ok **fésæll**, at hann má gefa þeim auð landa eða lausafjár, er á hann heita til þess. Eigi er Njörðr Ása ættar. Hann var upp fódðr í Vanaheimum, en Vanir gísluðu hann goðunum ok tóku í mót at Ása gíslingu þann, er Hónir heitir. Hann varð at sætt með goðunum ok Vönum. Njörðr á þá konu, er Skaði heitir, dóttir Þjaza jötuns [...]

Frá Frey ok Freyju

Njörðr í Nóatúnum gat síðan tvau börn. Hét annat Freyr, en dóttir Freyja. Þau váru **fögr** álitum ok **máttug**. Freyr er inn ágætasti af ásum. Hann ræðr fyrir regni ok skini sólar ok þar með ávexti jarðar, ok á hann er gott at heita til árs ok friðar. Hann ræðr ok fésælu manna. En Freyja er **ágætust** af ásynjum. Hon á þann bö á himni, er Fólkvangr heitir. Ok hvar sem hon ríðr til vígs, þá á hon hálfan val, en hálfan Óðinn [...]

Frá Skíðblaðni

Þá mælti Gangleri: "Hvat er at segja frá Skíðblaðni, er hann er **beztr** skipa, hvárt er ekki skip **jafnmikit** sem hann?"

Hár segir: "Skíðblaðnir er **beztr** skipanna ok með **mestum** hagleik gerr, en Naglfar er **mest** skip. Þat á Múspell. Dvergar nokkurir, synir Ívalda, gerðu Skíðblaðni ok gáfu Frey skipit. Hann er svá **mikill**, at allir æsir megu skipa hann með vápnum ok herbúnaði, ok hefir hann byr, þegar er segl er dregit, hvert er fara skal, en þá er eigi skal fara með hann á sæ, þá er hann gerr af svá mörpum hlutum ok með svá **mikilli** list, at hann má vefja saman sem dúk ok hafa í pungu sínum.

Citujama pagal: Snorri Sturluson. *Edda. Prologue and Gylfaginning*. Second edition. Edited by Anthony Faulkes. London, Viking Society for Northern Research, 2005 (7 ir 21–23 pusl.).

***

Silpnosios būdvardžių formos

Dabar glaustai apžvelgsime silpnąsias būdvardžių formas. Čia turėsime išskirti du tipus: vienam tipui priklauso nelyginamojo ir aukščiausiojo laipsnio žymimosios formos, o kitam – aukštesniojo laipsnio formos. Laimei, linksniavimas čia labai paprastas ir galūnių tereikės išmokti labai nedaug.

Nelyginamojo ir aukščiausiojo laipsnio būdvardžių žymimosios formos

Nelyginamojo ir aukščiausiojo laipsnio žymimosios formos dažnai (bet – ne visada) vartojamos po žymimojo artikelio – panašiai kaip dabartinės norvegų kalbos *den sterke jenta*, *den mektige kongen*, *det rikeste landet*. Neretai jos pavartojamos kaip prievardžiai, t. y. lydi asmenų (ar laivų, ginklų ir pan.) vardus, pvz. *Ólafr inn helgi* – Olavas Šventasis (plg. norv. *Olav den hellige*), *Knútr inn ríki* – Knutas Galingasis (plg. norv. *Knut den mektige*), *Ormr inn langi* – Ilgoji gyvatė (laivo pavadinimas).

Prisiminkime žymimojo būdvardžių artikelio formas.

	Vyriškoji giminė	Moteriškoji giminė	Niekatroji giminė
VIENASKAITA			
Nom	hinn, inn	hin, in	hit, it
Gen	hins, ins	hinnar, innar	hins, ins
Dat	hinum, inum	hinni, inni	hinu, inu
Acc	hinn, inn	hina, ina	hit, it
DAUGISKAITA			
Nom	hinir, inir	hinar, inar	hin, in
Gen	hinna, inna	hinna, inna	hinna, inna
Dat	hinum, inum	hinum, inum	hinum, inum
Acc	hina, ina	hinar, inar	hin, in

6.4 lentelė. Būdvardžių žymimojo artikelio *hinn/inn* formos

O dabar išmokime žymimųjų būdvardžių formų galūnes.

	Vienaskaita			Daugiskaita		
	Vyr. g.	Mot. g.	Niekatr. g.	Vyr. g.	Mot. g.	Niekatr. g.
Nom	-i	-a	-a	-u	-u	-u
Gen	-a	-u	-a	-u	-u	-u
Dat	-a	-u	-a	-um	-um	-um
Acc	-a	-u	-a	-u	-u	-u

6.5 lentelė. Silpnųjų būdvardžių formų galūnės, vartojamos nelyginamojo ir aukščiausiojo laipsnio žymimosiose formose

Užduotys

- Išlinksniuokite šias žymimąsias (silpnąsias) būdvardžių formas drauge su žymimuoju artikeliu: *inn hvíti* bei *inn hvítasti*.

	Vienaskaita			Daugiskaita		
	Vyr. g.	Mot. g.	Niekatr. g.	Vyr. g.	Mot. g.	Niekatr. g.
Nom	inn hvíti, inn hvítasti	in hvíta, in hvítasta	it hvíta, it hvítasta	inir hvítu, inir hvítustu	inar hvítu, inar hvítustu	in hvítu, in hvítustu
Gen						
Dat						
Acc						

- Perskaitykite ir išverskite į lietuvių kalbą šiuos sakinius. Nustatykite kiekvieno būdvardžio laipsnį (nelyginamasis ar aukščiausiasis; aukštesniojo laipsnio būdvardžių šiuose sakiniuose nėra), giminę, skaičių ir linksnį. Atkreipkite dėmesį ne tik į galūnę, bet ir į kontekstą. Nustatyti, kuri forma stiprioji, o kuri – silpnoji kol kas nereikia, nes dabar aptarinėjame tik silpnąsias formas (vadinasi, stipriųjų šiuose pavyzdžiuose nėra).

„Íslendingabók“, Ari Þorgilsson:

Ólafur rex Tryggva sonur, Ólafur sonur, **Haraldur sonur ins hárfagra**, kom kristni í Norveg ok á Ísland.

Gizurr inn hvíti [lét skírask snemhendis].

En **þat sumar it sama** kómu útan heðan þeir Gizurr ok Hjalti [...]

En **it næsta sumar eptir** fóru þeir austan [...]

[...] **inir kristnu menn** ok **inir heiðnu** [...]

En **inir heiðnu menn** hurfu saman með alvæpni.

Þá báðu **inir kristnu menn** Hall á Síðu, at hann skyldi lög þeirra upp segja, þau er kristninni skyldi fylgja.

[...] konungar ór Norvegi ok ór Danmörku höfðu haft ófrið ok orrostur á milli sín **langa tíð**.

En of barna útburð skyldu standa **in fornu lög** ok of hrossakjots át.

En Ólafur Tryggva sonur fell **it sama sumar** at sögu Sæmundar prests.

Þá barðisk hann við Svein Haraldur son danakonung ok **Ólaf inn sönnska**, Eiríks son at Uppsölum sviakonungs, ok Eirík, er síðan var jarl at Norvegi, Hákonar son.

„Heimskringla (Ynglinga saga)“, Snorri Sturluson (?):

En norðan at Svartahafi gengr **Svíþjóð in mikla** eða **in kalda**; **Svíþjóð ina miklu** kalla sumir menn eigi minni en **Serkland it mikla**, sumir jafna henni við **Bláland it mikla**.

Fengu Vanir sína **ina ágæztu menn**, **Njǫrð inn auðga** ok son hans Frey [...]

Freyr er **inn ágætasti** af ásum.

[Hǫnir] var mikill maðr ok **inn vænsti**.

Með honum sendu Æsir þann er Mímir hét, hann var **inn vitrasti maðr**; en Vanir fengu þar í mót þann er spakastr var í þeirra flokki, sá hét Kvásir.

En er Hǫnir var staddr á þingum eða stefnum, svá at Mímir var eigi nær, ok kǫmi nǫkkur vandamál fyrir hann, þá svaraði hann æ **inu sama**: „Ráði aðrir“, kvað hann.

„Heimskringla (Haralds saga hárfagra)“, Snorri Sturluson (?):

Eptir orrostu þessa fekk Haraldr konungr enga mótstöðu í Nóregi; váru þá fallnir **allir inir mestu fjáðmenn hans**, en sumir flýðir ór landi [...]

Haraldr konungr var nú einvaldi orðinn alls Nóregs. Þá minntisk hann þess, er **mærin sú in mikilláta** hafði mælt til hans.

Hann fekk þessar konu, er Ragnhildr hét, dóttir Eiríks konungs af Jótlandi. Hon var kǫlluð **Ragnhildr in ríka**.

Svá segja menn, at þá er Haraldr konungr fekk **Ragnhildar ríku**, at hann léti þá af níu konum sínum.

[...] síðan gaf Rognvaldr honum kenningarnafn ok kallaði hann **Harald inn hárfagra**, ok sögðu allir, er sá, at þat var **it mesta sann-nefni**, þvíat hann hafði hár bæði mikit ok fagrt.

„Heimskringla (Ólafs saga ins helga)“, Snorri Sturluson (?):

En er hann hafði þar á huginn, þá minntisk hann þess at **ina fyrstu tíu vetr** konungdóms hans váru honum allir hlutir hagfeldir ok farsælligir [...]

Slíkt **it sama** sú ætlan, at vera hér og þiggja ríki af útlendum konungum og þér ókunnum.

„Egils saga Skalla-Grímssonar“:

Er hann var á **unga aldri**, lá hann í víkingu ok herjaði [...]

[Hann var] **inn mesti afreksmaðr** at afli ok áræði [...]

Var með þeim **in kærsta vinátta**.

Būdvardžių aukštesnysis laipsnis

Dabar pasimokykime kaityti būdvardžių aukštesnįjį laipsnį.

	Vienaskaita			Daugiskaita		
	Vyr. g.	Mot. g.	Niekatr. g.	Vyr. g.	Mot. g.	Niekatr. g.
Nom	-i	-i	-a	-i	-i	-i
Gen	-a	-i	-a	-i	-i	-i
Dat	-a	-i	-a	-um	-um	-um
Acc	-a	-i	-a	-i	-i	-i

6.6 lentelė. Silpnųjų būdvardžių formų galūnės, vartojamos aukštesniajame laipsnyje

Užduotys

- Išlinksniuokite aukštesniojo laipsnio būdvardžius *minni*, *størr*, *yngr*, *ellri*, *vísari*.
- Išverskite šiuos sakinius į lietuvių kalbą, ypatingą dėmesį atkreipdami į būdvardžių formas.

„Heimskringla (Ynglinga saga)“, Snorri Sturluson (?):

Inn nyrðri hlutr Svíþjóðar liggr óbyggðr af frosti ok kulda, svá sem **inn syðri hlutr** Blálands er auðr af sólar bruna.

Svíþjóð ina miklu kalla sumir menn eigi **minni** en Serkland it mikla [...]

„Heimskringla (Magnúss saga konungs Erlingssonar)“, Snorri Sturluson (?):

Eigi em ek nú **minni valdsmaðr** í Noregi, en þeir váru þá [...]

„Egils saga Skalla-Grímssonar“:

[Þau Kveld-Úlfr áttu tvá sonu.] Hét **inn ellri** Þórólfr, en **inn yngri** Grímr.

Kveld-Úlfr var þá mjök á **efra aldri**. – Kveldulvas tada buvo jau kaip reikiant senyvas (pažodžiui: labai vėlyvo amžiaus).

„Edda (Gylfaginning)“, Snorri Sturluson:

En æsir váru því **vísari**, at þeir høfðu spádóm, ok sá þeir ferð hans, fyrr en hann kom, ok gerðu í móti honum sjónhverfingar.

Eigi eru ásynjurnar **óhelgari**, ok eigi megu þær minna.